

Novogodisnja poruka Visokog predstavnika gradjanima Bosne i Hercegovine

U protekloj godini je doslo do dramaticnih promjena u dvije zemlje – dva susjeda Bosne i Hercegovine – gradjani Hrvatske i Jugoslavije su konacno svoj glas dali demokratskim snagama. Dolaskom demokratske vlasti, covjek koji je u bivsoj Jugoslaviji probudio razularenu i krvozednu zvijer zvanu nacionalizam i koji je optuzen za ratne zlocine, Slobodan Milosevic, napokon je bio primoran da ode sa politicke scene.

Ti dogadjaji ce biti zapamceni kao pocetak novog poglavlja u historiji regiona. Medjutim, Bosna i Hercegovina jos uvijek nije napravila odlucan skok naprijed. I u njoj se desavaju promjene, ali isuvise sporo.

Nadam se da ce 2001. biti godina u kojoj ce Bosna i Hercegovina uхватiti korak s vremenom i krenuti pravcem uspostave istinski demokratske vlasti i politicke zrelosti gradjanstva. Rezultati opcih izbora koji su odrzani u novembru 2000. godine nametnuli su potrebu za formiranjem koalicionih vlada. Za ovo je potreban timski rad i razboriti postupci cija ce vodilja biti kompromis i volja za stvaranjem boljih zivotnih uvjeta u kojima zive gradjani.

Ne zelim stvarati ruzicastu sliku sa puno obećanja: godina pred nama ce biti teska. U protekloj smo se vec suocili sa cinjenicom manje finansijske pomoci medjunarodne zajednice Bosni i Hercegovini. Pomoc ce se i dalje smanjivati, dok ce veliki dio od sada odlaziti u Hrvatsku i Jugoslaviju. Osim toga, osjetice se i prve posljedice prijeko potrebne ekonomske reforme. Naime, broj nezaposlenih ce se povecati, bice manje sredstava za popravak domova, te za ublazavanje socijalnih problema.

Bosni i Hercegovini su sada potrebni odgovorni duznosnici koji ce biti u stanju da racionalno iskoriste raspoloziva sredstva, rasporedjuci ih pravedno na sve ugrozene kategorije stanovnistva i pokrivajuci sve druge bitne budzetske troskove – duznosnici koji ce nastaviti raditi na uspostavi trzisne ekonomije i koji ce biti u stanju da svojim gradjanima objasne da je po pravilu ekonomska reforma u pocetku bolna, ali samo dok stvari ne krenu boljim tokom. To je kao kod hirurskog zahvata: uklanjanje uzrocnika bolesti je bolno, ali je ono neophodno da bi zapoceo proces izlječenja.

Restrukturiranje ekonomije je nesto sto su ostale bivse komunisticke zemlje, kao sto su, na primjer, Madjarska i Poljska, davno pokrenule. U tim zemljama danas privreda cvjeta. Ukoliko se to isto ne postigne i ovdje, Bosni i Hercegovini prijeti opasnost da uz Albaniju ostane jedna od najsiromasnijih zemalja Evrope.

Da bi ekonomska reforma bila uspjesna, gradjani moraju prihvatiti njenu neminovnost i biti spremni da izdrze borbu do kraja. Nakon toga ce biti u mogucnosti da ubiru rezultate svoga truda. Cilj ove borbe je odrziv ekonomski rast koji ce na kraju dovesti do otvaranja radnih mjesta i blagostanja, poboljsanja zivotnog standarda i boljih placa, vecih i redovnijih penzija, modernog obrazovnog sistema, kao i efikasnog sistema zdravstvene zastite koju ce svi jednako uzivati. Za sada je Bosna i Hercegovina jos uvijek siromasna zemlja u poslijeratnom periodu, koja svojim gradjanima ne moze ponuditi pristojan zivotni standard. Medjutim, ona ce biti u mogucnosti da to uradi ukoliko svi, i duznosnici i gradjani, budu ustrajno, uz velike napore, radili na ostvarenju tog cilja.

S druge strane, u protekloj godini je postignut odredjeni napredak. Tako su se na primjer, konacno poceli primjenjivati imovinski zakoni, mada uz veliki otpor i presporo. Zahvaljujuci ovom procesu, izbjeglice i raseljene osobe se sada mogu vratiti na svoja ognjista, pa mnogi to i cine. Gase se zavodi za platni promet, koji su inace predstavljali glavnu prepreku slobodnim poslovnim aktivnostima. Vijece ministara u svom sastavu sada ima sest ministarstava. A za nadati se je da ce Vijece pretvoriti Bosnu i Hercegovinu u drzavu u sluzbi njenih gradjana. Isto tako, politicka razmisljanja polako prelaze sa cisto nacionalisticke tematike na diskusije o svakodnevним problemima, kao sto su razjedinjen i neefikasan penzioni sistem, te problemi koje ce donijeti najavljena jos veca nezaposlenost.

Ali s obzirom na potrebu radikalnih promjena, za sada se moze reci samo da se ipak, radi tek o manjim poboljsanjima. Bosna i Hercegovina se jos uvijek nalazi predaleko od moderne zemlje koja ce biti u funkciji svojih gradjana i koja ce se moci pridruziti porodici evropskih zemalja.

Bosna i Hercegovina jos uvijek nije postala clanica Vijeća Evrope – uvazenog evropskog tijela koje stiti ljudska

prava i vladavinu zakona, iako je proces prijema BiH u tu instituciju počeo još u martu 1998. godine, a zahtjeve za prijem nije uopće tesko ispuniti. Najvažniji postavljeni preduvjet za to je usvajanje izbornog zakona. Osim toga, potrebno je ostvariti napredak i na polju izgradnje države, zaštite ljudskih prava i uspostave efikasnog i neovisnog sudstva, slobodnih medija i savremenog obrazovnog sistema, što je sasvim normalno u svakoj modernoj državi. Ja smatram prijem Bosne i Hercegovine u Vijeće Evrope prioritarnim pitanjem i sa svoje strane ću učiniti sve da ona bude primljena u članstvo Vijeća u 2001. godini.

Po pitanju ispunjenja zahtjeva sadržanih u Smjernicama Evropske unije iz marta 2000. godine, Bosna i Hercegovina je do sada postigla tek neznatan napredak. Ispunjenje tih zahtjeva bi Bosni i Hercegovini omogućilo da uspostavi direktnije i korisne odnose sa zemljama-članicama Evropske unije i na koncu, da zaključi Sporazum o stabilizaciji i udruživanju. Ovim značajnim Sporazumom bi se obezbijedili kvalitetniji odnosi između Bosne i Hercegovine i Evropske unije na polju trgovine, finansijske pomoći, ekonomske saradnje i ugovornih odnosa, a tržište 15 zemalja-članica Evropske unije bi bilo otvoreno za Bosnu i Hercegovinu. Zahtjevi sadržani u Smjernicama su vrlo slični zahtjevima

postavljenim za prijem BiH u Vijeće Evrope, samo što Evropska unija stavlja i vrlo snažan akcenat na ekonomsku reformu.

Bosna i Hercegovina nije dovoljno iskoristila sanse koje pruža Pakt stabilnosti za Jugoistočnu Evropu. Njeni predstavnici nisu dali svoj puni angažman u aktivnostima koje su u toku i nisu ponudili dovoljno adekvatnih projekata. Kao i u mnogim drugim oblastima, Bosna i Hercegovina zaostaje u utrci za većom ekonomskom dobroti.

Evropa sve više pruža ruku Bosni i Hercegovini i želi je srdačno dočekati u svojoj sredini. Zajedno sa Sjedinjenim Državama i mnogim drugim zemljama, Evropa je Bosni i Hercegovini pružila pomoć u do sada najvećoj mjeri u modernoj historiji. Uprkos tome, postignuti napredak je daleko od dovoljnog.

Moj Ured i međunarodne organizacije koje djeluju u Bosni i Hercegovini će i dalje insistirati na postizanju napretka i poboljšanju životnih uvjeta građana ove zemlje. Naša strategija je konzistentna, sa naglaskom na tri prioritete oblasti: ekonomska reforma, povratak i implementacija imovinskih zakona, kao i izgradnja efikasne države koja će moći sudjelovati u procesu evropskih integracija, te u međunarodnoj trgovinskoj razmjeni i međunarodnim odnosima. U 2001. godini nas također očekuje kao prioritarno i urgentno pitanje izmjena i dopuna entitetskih ustava prema odluci Ustavnog suda o konstitutivnosti tri bosanskohercegovačka naroda u oba entiteta.

I u 2001. godini ću nastaviti koristiti svoje ovlasti u pravcu ostvarenja potrebnih promjena i pozitivnih trendova. Međutim, vanjski svijet optimizuje koje sam zakone ja nametnuo, a koji su usvojeni u uobičajenoj parlamentarnoj proceduri. Zakoni koji se donesu u parlamentarnoj proceduri imaju daleko veće značenje. Ja mogu samo pružiti pravni i institucionalni okvir, ali na građanima i dužnosnicima ostaje da to oživotvore i stvore bolju i drugaciju životnu realnost. Oni moraju preuzeti odgovornost za vlastitu zemlju i stvoriti modernu i demokratsku pravnu državu.

Neki od vas se vjerovatno sjecaju moje prošlogodišnje poruke. Tada sam pozvao na radikalne promjene, ukoliko Bosna i Hercegovina ne želi postati zapušteni kutak Evrope. Izgleda da je moj apel imao više odjeka u Hrvatskoj i Jugoslaviji nego u samoj Bosni i Hercegovini. Danas je situacija u ovoj zemlji daleko teža.

Međunarodna zajednica je na ivici gubitka interesovanja za Bosnu i Hercegovinu. Završen je period bezuvjetne, harmonične susretljivosti. Ukoliko u 2001. ne postignemo odlučne pomake, Bosna i Hercegovina će se naći na margini evropskog blagostanja i prosperiteta, umjesto da postane njihov dio.

Dozvolite mi da budem iskren i sasvim otvoren: oblaci na horizontu najavljuju teška vremena. Ovo je posljednji trenutak kada možete promijeniti svoj stav i angažirati se. Ja mogu pomoći samo onima koji žele pomoći sami sebi i prihvataju moju pomoć. Vaši dužnosnici moraju početi raditi odgovorno, a vi građani, morate ih pozvati na odgovornost i podržati prijeke potrebne promjene, koje će voditi ka boljoj budućnosti. Vi ste vlasnici svoje zemlje i njene sudbine – sada ili nikada.